

graje), gen. *uôka* ima akcent po pluralu. Tu je sicer res plur. *oči* (Sušak, Podgraje), toda tudi *oka* ni neznano, vsaj v drugih pomenih, n. pr.: *sléjpa uôka* »sencà« (Podgraje). Za *drevô* < **drêvo*, plur. **drevà* (prim. rus. *дерево* — *деревá*) > **dréva* (kar po izvoru lahko ustreza obliki *kuôla* ali *kûla*) je precej razširjeno *drêvu* (Sabonje), ki se s prehodom preko **drêu* v *drêu* zaradi enozložnosti v nom. lahko maskulinizira (prim. *drieu* pri Štreklju, Morph. 16). Oblika *dêrvu* »drevo« (Sušak, Jelšane) je pomešana z *dêrvu*, ki je sing. od *dêrva* in ki drugod pomeni »poleno« (Topolec, Sabonje) — glasoslovno oblika *dêrvu* za drevo v jelšan-skem govoru, tudi če bi šlo za pozni akcentski premik, ne more nastati, ker se *ê* tam niti ob *r*-u do tedaj še ne bi popolnoma reducirail. Pri *tîêlu* (Sušak) bi moral v suponanem plur. **têlâ* *ê* preiti v refleksi za etim. *e* že pred akentskim premikom. Možno pa je tudi, da so v nekaterih primerih ob odpravljanju *s*-sklanje k nominativni obliki s cirkumfleksom na koncu mehanično narejeni ostali skloni po razmerju *kolû* : *kuôla*.

Primer *uho* pa ni šel z ostalimi *s*-debli, ker je po *ušiesu* nastopil še nom. *ušiesu* (Jelšane, Sabonje, Hrušica).

Južnotranjske oblike tipa *kôlo* nimajo torej nobene zveze z akentskim premikom cirkumfleksa proti začetku, ki ga srečujemo v več slovenskih dialektih, ampak je v vseh teh primerih akcent posplošen iz drugih oblik, kjer je nastal na drugačen način.

Jakob Rigler

ZANIMIV MORFOLOŠKI POJAV

V slovenščini so glagolske končnice doživele precej sprememb. Med drugim je znano, da je v slovenščini splošna tendenca po odpravi starih krajših oblik v 3. os. plur. pres. Skoraj splošno so slovenski dialekti odpravljali krajšo obliko v 3. plur. tako, da so k osnovi, ki so jo izkazovale ostale osebe v prezentu, pritaknili iz tipa *delajo* abstrahirano končnico *-jo*; tako je stara končnica *-ô*, *-ê*, kolikor ni ponekod še ohranjena, večinoma izginila brez sledu, le v beneščini so pritaknili *-jo* kar na staro obliko: *bolôjo* z analog. *-o* namesto *-e* (prim. Ramovš, HG VII 52, Morf. 137).

Ni pa bilo doslej še znano, da se ta *-ô* iz 3. plur. lahko prične razširjati celo v ostale osebe kot nekaj tematični vokal. Tega sicer v večjem obsegu res ne zasledimo, vendar sem v ribniškem govoru (dolenjski dialekt) našel primere kot: *požguôte* »požgete«, *zêpruômo* »zapremo« itd.

Taki primeri¹ nastopajo pri glagolih z naglašnim tematskim vokalom *-e-*, kot *žgêmo*, sing. *žgêš*. Če je v sing. glagol (simpleks) dvozložen, potem se je tam akcent premaknil na prvi zlog (razen na *ô*), tip *nêseš* in v ribniškem govoru se je ta singularni akcent posplošil tudi v du. in plur. (v dial. izgovoru *nîsêmo*, *îâ* < sek. poudarjen *e*). Medtem ko je ponekod drugod, kjer se v tipu *nesemo* ni posplošil singularni akcent, končnica *-êmo* prodrla celo v III. in IV. vrsto (glej HG VII 98, 104, 121), je bil tukaj dolgo naglašni tematski vokal *e* redek in ga je začel izpodrivati *ô* iz 3. os. plur. Danes slišimo v ribniškem govoru večinoma dubletne oblike. Glagol *žgati* se v pres. spreaga takole: *žgêm*, *žgêš*, *žgê*, *žguôma*, *žguôta*, *žguôta*, *žguômo*, *žguôte*, *žguô* in pri tem glagolu navadno redkeje *žgîama*, *žgîata*, *žgîata*, *žgîamo*, *žgîáte*, *žgîájo* in prav redko tudi *žguôjo*. Pri nekaterih glagolih so pogostnejše ene, pri drugih druge oblike — odvisno pa je

¹ Drugi del diftonga *uô* je ozek. Na kratkih zlogih ni intonacijskih razlik.

tudi od posameznega človeka,² vendar se v govoru pri glagolih, kjer je to mogoče, radi izognejo obema. Tako je k *takèm* »tkem« plur. navadno *takâmo*, k *cvatè* plur. *cvatiô*, za glagole *drem*, *trem* govorijo *diârem* »derem«, *tiârem* »terem« in podobno. Z omenjenim načinom spreganja imam zapisane iz Ribnice še te oblike: *požguómo*, *zežguómo*, *žruómo*, *požruóte*, *otpruómo*, *zepruómo*, *umərjuóte* »umrjete«, *pərpuómo*, *zevruómo*, *ocvruómo*, *zečnuómo*. Nekaj teh oblik imam zapisanih tudi iz Sajeveca pri Ribnici. Iz bolj oddaljenih krajev imam le *začnuóte* iz Raščice pri Velikih Laščah, in še to le individualno.

Jakob Rigler

NOVI IZVODI SLOVENSKIH PROTESTANTIK

Kreljeva Postila slovenska iz leta 1567, je bila doslej znana v enem samem izvodu v Nacionalni biblioteki na Dunaju (signatura: C. P. 2. B. 26). Vendar ni več unikum, ker sem našel še en izvod v Regensburgu v mestni knjižnici pod signaturo: Script. 1215. Ta je lepo ohranjen, nima pa sodobne vezave.

Tudi dunajski izvod Trubarjevega Katehismusa v slovenskem jeziku iz 1555 (Österreichische Nationalbibliothek, signatura: 51. X. 45) ni več unikum, ker je uspelo Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani, da si je lani nabavila drugi, doslej neznani izvod te knjižice. Spravljen je pod signaturo: R 97994.

Za Trubarjevo Hišno postilo iz 1595 navaja bibliografija šest ohranjenih izvodov (Kidrič, Bibliografski uvod 223). Dodati je treba še sedmega, ki je spravljen v Rothenburgu na Tauberi v Konzistorialni knjižnici (signatura: Th 718). Posebnost tega izvoda je, da ima poleg naslovnega lista uvezano tiskano celostransko posvetilo. Z njim pošilja Iohannes Schemelius iz Rothenburga, študent filozofije tübingške univerze in korektor Gruppenbachove tiskarne slovensko Postilo rothenburškim mestnim svetovalcem. Posvetilo, natisnjeno v obliki naslova, se glasi: »NOBILITATE GENERIS, AMPLITVDINE DIGNITATIS, PIETATE, DOCTRINA, PRVDENTIA & vfu rerum ornatibimis Viris, Dominis Confilibus & Senatoribus inclytae Reipub. & Imperialis ciuitatis, Rotenburgi ad Tubarim, Dominis & Patronis fuis, summa atque perpetua animi obieruaptia colendis, HANC THEANDRI D. D. LVTHERI POSTILLAM, Sclauonico idioma scriptam, humili fubiectione animi mittit Cliens Iohannes Schemelius Rothenburgotuberanus Fr. Philofophiae in Illuſtri Academia Tubing. ſtudioſus, & Typographicae officinae Gruppenbachianae Corrector. 13. Calend. April. Anno ſalutiferi. ANNO M.D. XCVL.« Schemelius se je vpisal na tübingško univerzo 23. aprila 1594 in je 11. septembra tega leta postal baccalaureus (Hermelink, Die Matrikeln der Universität Tübingen I, 708). Gotovo mu je bila razkošno natisnjena slovenska Postila zelo všeč, da jo je izbral za darilo mestnemu svetu svojega rojstnega kraja; pri tem je morda računal tudi s tem, da v Rothenburgu ime pokojnega Primoža Trubarja ni bilo neznano, čeprav je minilo že 43 let, odkar je bil zapustil to mesto.

V Konzistorialni knjižnici v Rothenburgu hranijo tudi izvod Dalmatinove Biblije (signatura: Theol. 214), ki ga Kidrič (SBL I, 123) ni zabeležil.

M. Rupel

² Morda je slučajno, vendar sem dobil oblike tipa *žguómo* bolj pri moških in oblike tipa *žgiámo* bolj pri ženskah.